

Hvad er status for danske energifællesskaber?

- praktiske og juridiske udfordringer

Ulrik Jørgensen, forsker og rådgiver

Konference om Ærø EF, Marstal 25. september 2024

Email: ulrik@uj-consult.dk - Mobil: 2166 5424

Energifællesskab, hvorfor?

- landdistrikter, mindre byer og ø-samfund har behov for at styrke deres fællesskab og øge værdien af deres ejendomme
- bør dække hele elektrificeringen af elforsyning inkl. varme og elbiler og virksomheder
- forsyning i fællesskab finansieres uden af den enkelte borger el. virksomhed skal pantsætte, men nok bidrage med indskud
- kræver en lokalt engagement for at styrke fællesskab, spare på energi og skabe lokalt ejerskab med et langsigtet perspektiv
- aktuelt en 15-20 energifællesskaber under dannelse, hvoraf 4-5 har etableret vedtægter og starter med udvikling af anlæg

Lokalt energifællesskab, hvordan?

- et lokalt energifællesskab har borgere, virksomheder og kommunale institutioner som medlemmer
- organiseres fx som andelsvirksomhed (amba)
- anlæg i 'nærheden' af hinanden med et forbundet elnet
- har ret til at eje og producere vedvarende energi, samt lagre, forbruge og konvertere el til varme og ladning af elbiler
- ikke-kommerciel drift mhp. besparelser og sociale fordele
- medlemmerne **deler** omkostningerne til fælles ejet produktion af el og varme, og sælger og køber **sammen** fra elmarkedet
- forbrugs- og produktionsfællesskab, ikke en indkøbsforening

Hvorfra stammer fordelene?

- de tre væsentlige kilder til den økonomiske fordel ved en egen produktion i et energifællesskab er:
 1. etablering af egne vindmøller og solceller kan sikre stabile og lavere priser for el (og for varme)
 2. styring af fleksibelt forbrug i varmepumper og ladning af elbiler m.v.
 3. udligning af forbrugsspidser ved batterier eller elbilbatterier
- fordel for elnettet gennem optimal udnyttelse af kapaciteten (ikke behov for udbygning)
- adgang til kostægte 'lokal kollektiv tarifiering', som belønner lokal deling og lav belastning af elnettet
- styrket borgeropbakning til etablering af VE-anlæg

Hvad skyldes udfordringerne?

- EU's liberalisering af elmarkedet skulle sikre et fælles, indre marked, men kunne ikke løse forskelle i vilkår, så støtte til VE fik sit eget spor – to definitioner af energifællesskaber
- to forskellige 'systemer' med dertil hørende enheder, netværk, finansieringsordninger og betalinger: et markedsreguleret og et fællesskabsstyret
- individuelle forbrugere med egenproduktion: aktive kunder støttes med markedsløsninger og en delingsplatform
- energifællesskaber støttes med regulering af ejerskab, fælles egenproduktion og (måske) lokal kollektiv tarif
- serielle målere og flere 'leverandører' går på tværs

Organisatoriske udfordringer #1

- troen på et lokalt fællesskab og nogle engagerede ildsjæle er starten på ethvert energifællesskab
- et langsigtet mål for et energifællesskab er nødvendigt for at have noget at sigte mod og vurdere fremskridt
- fælles forsyninger og en infrastruktur skal dimensioneres ud fra en samlet opgørelse af forbrug og behov – kræver god teknisk/økonomisk rådgivning
- placering af anlæg fordrer godkendelse og evt. udvikling af plangrundlag i samarbejde med kommunale myndigheder
- etablering af fælles varmforsyning er helt afhængig af samarbejde med kommuner om evt. afgang til lånegaranti

Organisatoriske udfordringer #2

- realiseringen kræver en fase- og handlingsplan med delmål undervejs – noget tager lang tid, andet kortere tid
- beslutningsprocesser bør fastlægges sammen med principper for finansiering og deling af el i vedtægter
- sætter fokus på forskellen med styring efter pris (billighed) eller deling (udnyttelse af det tilgængelige)
- behov for at sikre god kvalitet i rådgivning giver behov for samarbejde og læring på tværs af energifællesskaber
- håndtering af udfordringer med netselskaber, godkendelse af anlæg og politisk fodslæberi fordrer fælles repræsentation

Reguleringsmæssige udfordringer #1

- fælles, summariske og virtuelle målepunkter for energifællesskab er ikke klart defineret, men kan etableres i DataHub
- ansvaret for afregning i det virtuelle målepunkt ikke placeret
- ikke klare retningslinjer for hvad det enkelte medlem af et energifællesskab kan tilslutte af egenproduktion til deling
- ikke klare retningslinjer for hvad et energifællesskab kan tilslutte af fælles egenproduktion til deling via elnettet
- VE-egenproduktion kan tilsluttes som selvstændige fysiske anlæg, men tilslutning af ideel andel af større anlæg er ikke reguleret

Reguleringsmæssige udfordringer #2

- ingen klare retningslinjer for rammere og ansvaret for rammerne for og afregning i forhold til en 'lokal kollektiv tarifiering' – uklare rammer, ingen krav til net-selskaber
- Energinet opkræver TSO-tarif alene på slutforbrug
- ret til at net-tilslutte bygninger begrænser værdien af tagplacerede solceller og deling af egenproduceret el
- kommuner er forpligtede til at sagsbehandle ansøgninger og VE-anlæg, hvor staten har defineret rammer for compensation til kommune og åbning for individuelle, lokale ejerandele
- ingen regulering, som fremmer egentligt lokalt ejerskab og langsigtet borgerinddragelse

Reguleringsmæssige udfordringer #3

- kommuner og regioner skal betale elafgift til staten
- uklart om større boligafdelinger kan være medlem af et energifællesskab trods det er indlysende
- etablering af mulighed for at industrier kan være medlemmer af energifællesskab eller evt. i en særlig definition af industrifællesskaber er en tor
- elmarkedets opbygning fokuserer på sikring af kortsigtet, markedsbaseret balancering, hvilket skabt usikkerhed og sat udbygningen med vindmøller og måske også solceller i stå
- statens ønsker om skatteindtægter fra arealudnyttelse har kontant ført til politisk stop for udbygningen af vind på havet

Vindmøller og solceller

- vindmøller og solceller er aktuelt de centrale typer af anlæg, som leverer vedvarende energi i form af el - balance 80-20
- de anlæg, der indgår i fællesskaber, kan både være ejet af enkelte medlemmer eller etableret i fællesskab
- de kan evt. også være del af et større anlæg, hvor resten er 'kommercielt'
- landskabelige naturværdier og andre planhensyn samt afstand til bygninger afgør placeringsmuligheder
- kapacitet fx 130 % af samlet forbrug

Varmepumper

- en fælles varmeforsyning kan bygge både på en varmecentral eller decentrale varmepumper med kold fjernvarme (termonet)
- fælles energioptag fx fra jorden er en fordel for den samlede energieffektivitet
- varmepumper kan styres til at bruge tilgængelig og billig el
- Ladning af elbiler kan ligeledes styres uden gene for brugeren
- V2G biler og ladere kan fungere som en stor batteripakke
- sammen med anden fleksibilitet bidrager de til forbrugsstyring

Håndbog og Vejledning

- ‘Håndbog for energifællesskaber’ v.3 fra 2023,
- ‘Vejledning om fælles varmeforsyning’ v.1 fra 2024
- materialet findes på hjemmesiden:
www.energifaellesskaber.dk
- se også www.termonet.dk om etablering af fælles varme

Politiske pjecer

- ‘pjecen ‘Elektrificering af lokalsamfund’ – beregninger af energifællesskaber med model fra forskningsprojekt
- baggrundsnotater til to høringer på Christiansborg forårene 2022 og 2023 om borgerinddragelse og lovgivningen om energifællesskaber
- materialet findes på hjemmesiden: www.energifaellesskaber.dk
- se også www.termonet.dk om etablering af fælles varme